

Țara Noastră

„Pe aici a trecut Maniu“...

Din cuvântarea rostită în întrunirea din Sibiu, la 26 Octombrie*

Am început să vorbim cu țara. După zece ani, țara se găsește bolnavă. Niciodată nu s'a simțit poporul mai agitat în toate măruntaiele lui, și niciodată o avalanșe mai copleșitoare de întrebări nu s'a revărsat peste capetele noastre. Vi s'a vorbit înainte despre ruina materială a țării. La aceasta se mai adaugă și o adâncă ruină morală, care se resimte pretufindeni. Țara se simte extenuată sufletește, ca și cum am fi pierdut un război.

Nici nu putem bănuși ce ne mai așteaptă, de aceea nu voi veni să vă fac făgăduințe deșarte, ci vă voi spune, că răul a ajuns atât de mare, încât numai cu grele eforturi vom reuși să-l vindecăm, încetul cu încetul, pentru a începe o viață nouă. Până și copiii voștri își vor aduce aminte de aceste zile triste, cari vor rămânea însemnate în istorie. Vor rămânea în istorie, și de-asupra lor se va scrie: „Pe aici a trecut Maniu“...

Înainte cu o lună am lansat un manifest către românii din Ardeal, Banat, Crișana și Maramureș, manifest iscălit de 1260 de intelectuali, în care am arătat relele de care suferă țara și soluțiile pe care le are partidul nostru pentru ziua de mâine. Pe acești 1260 de cărturari i-am opus noi faimosului comitet de o sută al d-lui Iuliu Maniu. Ni s'a spus în atâtea rânduri: „Da, recunoaștem, că aveți în partid intelectuali, adevărat că se găsesc în rândurile voastre toți aceia, pe cari Academia Română i-a ales în sânul ei din acest colț de țară, dar nu aveți popor“. Dacă n'am avut până acum totdeauna poporul cu noi, lucrul se explică prin aceea, că noi am dat aici o luptă cu totul inegală. Noi n'am voit să minșim poporul. Am așteptat să se desmeticească. Poporul nostru, în primele zile de după unire, a fost ca un copil, care nu știe încă să umble pe propriile

* După notele redactorului „Țării Noastre“.

lui picioare, și el ușor a căzut pradă șarlatanilor și mincinoșilor, cari l'au amăgit. Eu, unul, n'am putut să mă iau întrecere, pe la adunări de răspântie, cu oratori de speța părintelui Man dela Gherla, eu am refuzat să fac demagogie, fiindcă eu vreau să trăiesc între voi, iar minciuna își are totdeauna scadența ei.

Astăzi viu din nou între voi, căci trezirea a început. Poporul își dă seama, că a fost păcălit în chipul cel mai grosolan, și înțelege, că experiența s'a făcut pe socoteala lui. Scump ați plătit manifestația de copilărie din primele zile ale vieții noastre publice în România-întregită. Aduceți-vă aminte de stările de acum câțiva ani. Atunci, dacă aș fi venit aci, cași astăzi, de sigur că ați fi strigat împotriva mea. Am așteptat, deci, să vă desmeteciți. Zilele trecute am fost la Blaj, în cetatea politică a dlui Iuliu Maniu, unde dumnealui se socotește la dumnealui acasă, imbatabil și inexpugnabil. Ei bine, din toate părțile a venit poporul să strige protestarea lui pe ruinele minciunii, și o zi întreagă, cât am stat acolo, am fost stăpâni Blajului. Nicăieri n'au îndrăznit să se arate înșelătorii trași la răspundere în fața celor amăgiți... Drumul acesta îl facem acum în toată țara, și oriunde punem termometrul, — jos e jaratic și arde. Vă spun deschis, că mi-e frică de ceea ce are să vină, fiindcă am văzut multe și simt apropiindu-se furtuna. Un lucru știu, însă, sigur. De Iuliu Maniu și de oamenii lui v'ați tămăduit. Boala a trecut, și nu veți mai cădea în ea. Vi s'a desprins vâlul de pe ochi și vedeți limpede. Ne uităm acum unii la alții și ne vedem lămurit.

Guvernarea național-țărănistă s'a născut din minciună, a trăit în minciună și se sfârșește în minciună. Vi s'a spus, că dacă va veni partidul național-țărănesc la putere nu veți mai plăti dările. Vă dau o singură pildă, ca să vedeți unde am ajuns. Mi-a adus cineva dela Tighina cererile de execuție, pe care administrația financiară de acolo le-a adresat tribunalului pentru restanțele de impozite. Sunt 120 de cereri pentru scoaterea în vânzare a unor mici proprietăți de 3, 4, 5 hectare, pământuri țărănești ajunse la licitație de pe urma ordinelor severe ale ministerului de finanțe. Vă aduceți aminte, că d. Ion Mihalache promisese, în vremea opoziției, o a doua expropriere în favoarea plugarilor. A făcut, în schimb, legea circulației bunurilor, pentru ca țăraniii impropietăriți să poată fi deposedați de averea lor. Iată a doua expropriere a d-lui Mihalache.

Eu n'am venit să răsucesc cuțitul în rana voastră proaspătă, căci niciodată n'am fost un răscolitor de ură. Ușor ne-ar fi nouă, acum, să plimbăm de-alungul țării steagul răsvrăririi, și să luăm de guler pe vinovați. Dar nu voim să facem așa. Rămânem pe calea dreptății și a onoarei.

Guvernarea național-țărănistă a trăit din minciună. Nu vreau să le examinez pe toate, dar vă amintesc numai despre legea administrativă, care a împărțit țara în șapte părți, cu șapte directorate, cu șapte rânduri de funcționari, pricinuind țării o cheltuială în plus de peste trei miliarde. Noi am plecat din Cameră, fiindcă n'am voit să dăm aprobarea noastră unei reforme monstruoase, și dovadă că am

avut dreptate e, că guvernul însuș se gândește acum să schimbe legea, după ce a semănat anarhia în administrația țării, iar pungile voastre sunt goale. Nu mai pomenesc despre ușurarea traiului, ce vi s'a promis. Vă întreb numai, ce ușurare ați simțit de pe urma activității mincinoase a d-lui Iuliu Maniu?

Guvernarea național-tărănistă se sfârșește în minciună. Când a plecat dela cârma țării, scos în scurte cuvinte de M. S. Regele, d. Iuliu Maniu a spus că-i cam bolnav, după 33 ani de trudă necontenită. Sănătos, nu-i, de vreme ce judecata îi este bolnavă. Dar boala dumnealui e boală politică, și pentru tămăduirea ei nu ajută doctorii din Viena, ci un alt doctor de-acasă, poporul. Doctorul sunteți voi... Și a mai spus d. Iuliu Maniu, că dumnealui l'a adus în țară pe Regele Carol, voind să-l pună astfel într'o stare de inferioritate, cași cum i-ar fi dator recunoștință. D-l Iuliu Maniu a declarat, că ar fi putut să-l oprească pe Suveran la München, cerând guvernului german să nu-l lase să plece spre țară cu avionul, adăugând, că, fără îndoială, cererea dumnealui ar fi fost satisfăcută, iar restaurarea ar fi fost în chipul acesta zădărnicită prin voința sa. Așa a vorbit d. Iuliu Maniu, fiind bolnav și supărat.

Noi nu zicem, că noi l'am adus în țară pe Regele Carol. Când a cobrât din aeroplan, ca o binecuvântare de sus, toată țara era a lui, fie că voiau oamenii politici, fie că nu voiau. În momentele acelea, d. Iuliu Maniu se găsea, — după cum l'a caracterizat d. mareșal Averescu, — între Jilava și sărut-mâna. Jilava, știți ce însemnează: închisoarea. Dl Iuliu Maniu a ales atitudinea de supunere, fiindcă vai ar fi fost de toți aceia cari ar fi încercat să se opună, când Suveranul a venit să-și ocupe tronul său.

Acesta-i adevărul. Astăzi, însă, suntem cu țara într'o situație dintre cele mai rele, Guvernul acesta trebuie să plece pe urmele dlui Iuliu Maniu. În definitiv, dl Iuliu Maniu e șeful partidului, care se găsește la cârmă. A zburat capul, nu vedem cum ar fi în stare să-și fie locul... restul. Nu vreau să atac pe dl Mironescu. Dumnealui e un om foarte cumsecade. E chiar, cum să spun? un om vesel. Făgăduiește în stânga, zâmbește în dreapta, pare fericit. Numai, că talentele se descopăr, de obicei, ceva mai din vreme. Nu țâșnește de nicăeri, ca o surpriză, un bărbat de geniu la vârsta de 60 de ani, fără să fi arătat până atunci nicio însușire intelectuală deosebită. Dacă dl Mironescu ar fi într'adevăr înzestrat cu calitățile necesare pentru a rezolva marile probleme ale crizei de astăzi, s'ar fi băgat de seamă până acum. Dar n'am aflat nimic. Dl Mironescu ne cere credit acum, înfaia oară, la vârsta de 60 ani. A întârziat.

Guvernul actual e, deci, un guvern provizoriu. Soluția pentru ziua de mâine va fi alta. Să examinăm, care poate fi? Partidul liberal nu poate revendica puterea din două pricini. Mai întâi, fiindcă a pierdut încrederea Regelui, apoi fiindcă înșiși conducătorii lui se ceartă între ei. Când nu ești în stare să îți rânduială în propria ta casă, nu mai ceri și altuia să intre în ea. Înălăturată ipoteza venirii la guvern a partidului liberal, nu mai rămâne decât o singură rezervă pentru

deslegarea crizei: partidul poporului. Noi nu suntem cerșetorii puterii. Generalul Averescu, care va primi mâine bastonul de mareșal, cea mai mare cinste pe care i-o putea acorda Regele, are destule motive să fie respectat de țară. Vom lua guvernarea, numai dacă vom fi convinși, că putem aduce o îndreptare. Am fi, însă, mincinoși, dacă v'am spune, că vom șterge dările, că vom ierta datoriile, că vom revărsa ca prin farmec belșug asupra țării. Nu se poate așa ceva. Avem prea mari dureri, pentru a le remedia în 24 ore. Ca om cinstit, voi arăta, totuș care sunt principiile după care ne vom călăuzi:

1. Trebuie ordine în țară, avem nevoie de respectul ierarhiei, de sus și până jos. Să se isprăvească odată cu așa numiții „voinici”, fiecare să-și vadă de munca lui.
2. Va fi nevoie de o politică de cruțare a banului. În străinătate de geaba ne vom duce după împrumuturi, nu vom mai primi nimic. Vor trebui reduse cu 20—25 la sută cheltuielile statului, și abia în urmă, în măsura economiilor realizate, se va putea vorbi despre o scădere proporțională a dărilor.
3. Țăranii sunt înglodați astăzi în datorii până în gât. După o cercetare ce s'a făcut în țară din ordinul dlui mareșal Averescu s'a constatat, că datoriile agricole sunt de peste 800 miliarde lei. Numai într'un singur județ, al Vasluiului, s'au înregistrat datorii de 800 milioane. Dl mareșal Averescu plănuiește înființarea unei Case de amortizare, care ar prelua asupra ei aceste datorii, prelungindu-le pe termen de 20—30 ani, și scăzând dobânzile la limitele posibilităților normale de plată ale datornicilor.

România se află ca după un război pierdut, în fața altui război. Privirile noastre trebuie să se îndrepte, în aceste împrejurări, spre acela, care a mai salvat țara și în alte momente de grea cum-pănă. Ziua de mâine va însemna la Sighișoara cinstirea în fața întregii armate a celui mai vrednic ostaș al ei, care în vremea războiului a ținut piept dușmanilor oriunde a fost trimis. Cine-i vrednic la război, e vrednic și la vreme de pace. Acestea vi le spun, nu fiindcă dl mareșal Averescu ar mai vrea să vie încă odată la guvern. Gloria lui nu mai are nevoie de niciun corectiv. Nu există, însă, un alt om mai potrivit pentru a scăpa România din impasul în care se găsește. Eu am spus odată, că Mareșalul Averescu este marele reparator care, începând dela 1907, a fost chemat să dreagă ceea ce au stricat alții. Va repara și acum, dacă nu va fi chemat cumva prea târziu.

Vă mulțumesc pentru ascultarea pe care mi-ați dat-o. Cuvântul nostru are răsunet în inima voastră, fiindcă simțiți și voi că țara merge rău, și fiindcă fiecare aduceți aici propria dumneavoastră protestare. Intoarceți-vă pela casele voastre, strângeți-vă unul lângă altul, și să nu credeți în altă garanție decât aceea pe care v'o înfațișează faptele noastre: Mă despart cu emoție de voi, căci totdeauna mă voi reîntoarce cu pietate în aceste locuri unde odihnesc moaștele strămoșilor mei, — până în ziua când rășinărenii mă vor așeza și pe mine în cripta dela Rășinari.

OCTAVIAN GOGA

Excursie în munți

Cu pași de cauciuc, moi, mari,
Suim poteca „Pietrei Mari“...
La cotitură poposim o leacă,
Sub arborii ce, amical, s'apleacă.
Plămânii ni se umplu de ozon...
O pasăre-a țipat un ton!
Idilă!...

Tu ai ș'acum mișcări și gesturi de copilă!
Te 'ndeși în mine ca ntr'un zid,
Când inima-și svâcnește în bătaii de lied
Iar gura mi-o infigi în mână
Și astăzi ca cealaltă săptămână!...

Țuapa care-o bem la cotitură
Te frânge dintr'o simplă 'nghițitură.
Țuapa mână cozoroc, soarele te doare:

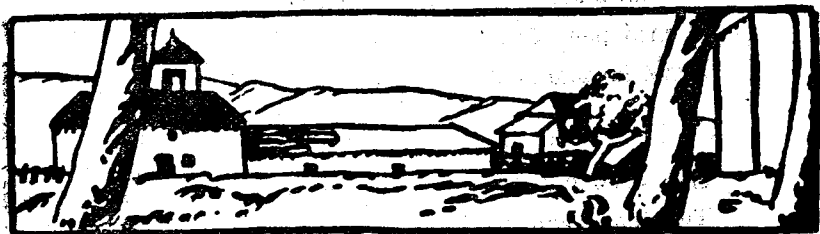
De patruzeci de ani stai cu ochii 'n soare!
O rază și-a căzut în păr, argint
Peste tunsoarea de argint!

Sub evantaiul crăcilor indiferente,
Tu pipăi sacul cu alimente...
Nici tu, nici eu, nu suntem firi bolnave:
Iubim salamul de Brașov și vinul de Târnave!
Aicea astfel se cuminecă
Iubiții de Duminecă.
Nici cântecul nu l'ai uitat acasă, pe pupitru:
Tu cânți peste tăcerea mea solemnă, de arbitru.
Cânți!...
Și torța ispitei, târzie, profană,
Se mistue cu aria germană!

Brașov, 1930

MIHAIL MENTEANU

In fața unei noi probleme de stat

— Cauzele dezechilibrului financiar —

I.

România de după război se resimte în toate manifestările ei de un dezechilibru financiar, ce împiedică orice încercare de dezvoltare și prosperitate. Ne propunem a dovedi, că dezechilibrul constatat este efectul unei situațiuni monetare anormale, căreia conducătorii vieții noastre publice nu i-au acordat încă importanța unei probleme de stat.

Constatarea ce vom face astăzi, cu documentarea necesară, este că România de după război a fost lipsită și calitativ și cantitativ de utilitatea unei monete naționale, care să-i îngăduie adaptarea și dezvoltarea normală în cadrul statelor civilizate.

O chestiune de metodă ne obligă a trata această problemă, cercetând întâi cauzele generatoare ale efectelor de care ne resimțim și în cele din urmă posibilitatea unei soluțiuni de îndreptare: *Sublata causa, tollitur effectus*.

1. Politica anticapitalistă

În cadrul civilizației capitaliste, în care ne place să ne considerăm, România nu-i decât un mic stat național, ale cărui instituțiuni și tradițiuni patriarhale au fost supuse în ultimele decenii, unui rapid proces de adaptare la viața capitalistă modernă.

Este foarte natural, ca prima generație a noii burghezii, ca și tinerile noastre instituțiuni capitaliste, să nu-și îndeplinească misiunea lor în stat cu perfecțiunea similelor lor occidentale. În funcționarea instituțiunilor și mai ales în sufletele și concepțiunile generației ce ne guvernează, adaptarea s'a făcut în genere numai la suprafață.

În diversele manifestări ale vieții publice, în politica socială și economică și mai ales în actele de guvernământ, avem prea des de constatat fel de fel de înclinări sufletești, porniri și concepțiuni com-

patibile cu viața patriarhală de altădată și în totul inadmisibile în cadrul interdependenței ce caracterizează activitatea capitalistă a popoarelor civilizate.

Capitalurile nu se complac în regimul dominat de sentimentalism, favoritism, nesiguranță și instabilitate, cadru în care totul este supus bunului plac al guvernanților, cari știu să schimbe și să eludeze legile, cari nu cunosc și nu respectă nici o autoritate superioară lor.

Este necesar ca generația de azi să mediteze asupra influenței ce a avut în dezvoltarea economică a țării, faptul că, în România de după război s'a guvernât și se guvernează încă cu deviza patriarhală: „Așa vreau, așa fac!”

Capitalurile se concentrează în statele naționale, unde există în guvernarea țării un respect tradițional pentru principiile de guvernământ, cari formează cadrul lumii civilizate și atmosfera indispensabilă activității capitaliste: *Autoritate, Ordine, Justiție.*

Mussolini a știut să înscrie aceste trei principii pe steagurile fasciste, când și-a propus a ridica Italia în concernul marilor puteri și desigur *respectul lor, impus ca dogmă de guvernământ, este cheia succeselor obținute de fascism pe toate țărmurile de propășire ale activității naționale italiene.*

* * *

Guvernele României de după război, având pe primul plan al preocupărilor lor unificarea sufletească a provinciilor noi și în genere considerațiuni de ordin social și național pentru ridicarea elementului românesc de pretutindeni, s'au ilustrat, din exces de zel, prin acte de guvernământ cu caracter antieconomic și anticapitalist.

Este destul să reamintim în treacăt moratoriul datoriilor în valută forte, naționalizarea forțată a întreprinderilor cu capital străin, blocarea depozitelor străine de lei, nerespectarea drepturilor câștigate, legiferarea cu caracter retroactiv, controlul mișcării capitalurilor, concordatul preventiv, legea de împiedicare a executărilor imobiliare, instabilitatea legislației economice, excesul și inechitatea procedurilor fiscale și, în sfârșit, nerespectarea angajamentelor statului.

Deși, în principiu, România este dotată cu legislație fundamentală similară organizației juridice a țărilor capitaliste, totuși în practică, prin legi speciale și excepționale și mai ales prin acte de guvernământ, am reușit să creem un regim anticapitalist și să înfrățim o atmosferă de nesiguranță și instabilitate, neprielnică activității capitaliste.

Creditorii din țările cu o tradițiune capitalistă mai veche nu puteau concepe că e posibil să se legifereze asemenea măsuri, într-o țară care dorește să păstreze relațiuni de credit și conviețuire în cadrul comun al popoarelor civilizate.

Legile speciale și excepționale cunoscute în complexul lor au creat o perioadă de nedumerire a creditorilor din streinătate, perioadă

de sistare a creditelor comerciale și bancare ce trebuie fixată între 1922-1925, timp în care România a fost guvernată cu deviza: „Prin noi înși-ne“ de către partidul liberal.

O a doua perioadă — dela 1925-1928 — se poate caracteriza prin *sistarea afluxului normal de capital străin pe cont propriu* și în sfârșit o a treia perioadă ce începe abia în 1928 și este în curs de desfășurare, în care treptat ce rentabilitatea activității productive a scăzut în România, avem de constatat și o continuă retragere din țară a capitalurilor investite, o *adevărată evaziune de capital din România în străinătate*.

După alte studii de specialitate publicate de noi, putem aprecia „grosso modo“ această evaziune de capital la circa zece miliarde lei anual, începând din 1928, adică un deficit total de circa 30 miliarde lei, înregistrat în ultimii trei ani în balanța plăților României.

Balanța plăților României

— În milioane lei —

Anul	Sold activ	Sold pasiv	Sold general
1922	+ 2.894.—	—	—
1923	+ 3.048.—	—	+ 5.942.—
1924	+ 1.646.—	—	+ 7.588.—
1925	—	— 5.596.—	+ 1.992.—
1926	+ 279.—	—	+ 2.271.—
1927	+ 1.884.—	—	+ 4.155.—
1928	—	— 9.010.—	— 4.855.—
1929	—	— 11.236.—	— 16.091.—
1930	—	— 10.000.—	— 26.091.—

Soldurile dela 1922-1928 inclusiv sunt extrase din Nr. 1 al „Buletinului de Informații“ al Băncii Naționale, iar cele din 1929 și evaluarea aproximativă pentru 1930, sunt inedite.

Drept efect al depresiunii rezultate pe piața națională a capitalurilor dela 1928-1930 am avut de constatat scăderi catastrofale la bursă, agravarea crizei de credit, dobânzi excesive, nerentabilitatea activității productive, insolvabilitatea generală, blocarea creditorilor și debitorilor și o tendință vădită către ruină a economiei naționale. Capitalurile, în genere foarte sensibile față de concepțiunile anticapitaliste ale guvernelor noastre din trecut și foarte precaute pentru viitor, au rămas cu o adevărată idiosincrazie pentru orice propuneri de întreprinderi noi în România. Lipsa de capital mobilier a fost astfel mult agtăvată de tendințele anticapitaliste ale guvernelor, ce credeau că și capitalul necesar activității naționale se poate crea tot în limitele celebrelor devize: „Prin noi înși-ne“ și „Așa vreau, așa fac“.

Toate aranjamentele extrem de oneroase realizate ulterior cu străinătatea, prin cari statul a obținut solduri de lichidare sau împrumuturi de stat, au rămas ineficace pentru economia națională, față de sensul nefericit al mișcării capitalurilor, care s'a agravat treptat în defavoarea țării, până la faza actuală a evaziunii capitalurilor din România.

În asemenea condițiuni, orice sacrificii ar consimși fără să mai facă pentru noi împrumuturi sau noi aporturi de capital străin apar inutile, neputând fi soluțiuni reale și operante, atâta timp cât printr'o energică manifestare de autoritate, ordine și justiție nu se va opri tendința de evaziune a capitalurilor din România, adică atâta timp cât în prealabil guvernele nu vor fi obligate să respecte cadrul juridic ce formează baza și siguranța relațiilor normale între popoarele civilizate.

Din nerespectarea principiilor de guvernământ a rezultat, deci, pentru țara noastră o situațiune financiară anormală caracterizată printr'o gravă lipsă de capital. Drept consecință, Banca Națională a României a fost împiedicată a-și îndeplini misiunea ei de a pune țara în condițiuni monetare normale, dezvoltând circulația monetară în proporție normală cu nevoile activității naționale.

Insuficiența cantitativă a circulației monetare este, deci, efectul politicei anticapitaliste a guvernelor de după război și după cum vom dovedi, cauza dificultăților generale de care țara se resimte, sub diferitele aspecte ale crizei financiare.

2. Regim monetar anormal

Moneta națională, prin funcțiunile ce este chemată să îndeplinească, este principalul organ de adaptare și dezvoltare al oricărui stat național în interdependența vieții capitaliste.

Prima întrebare pe care trebuie să și-o pună cercetătorul obiectiv al cauzelor desechilibrului nostru financiar este, deci, următoarea: România de după război, a avut sau nu, la dispozițiunea nevoilor ei de adaptare și dezvoltare, o situațiune monetară normală? În dorința de a răspunde acestei întrebări cu toată obiectivitatea unei cercetări științifice, vom preciza că se poate aprecia situațiunea monetară a unei țări, cunoscând cei doi indici cari determină calitativ și cantitativ situațiunea monetară și anume: cursul schimbului și dobânda capitalurilor disponibile.

a) Indicele calitativ: Cursul schimbului

Stabilitatea cursului schimbului în limitele goldpoints-ului fixat prin etalonul-aur, determină pe piața internațională, prin arbitraj, calitatea monetei naționale. Desigur, România de după război n'a avut o monedă de bună calitate decât după stabilizarea leului din Februarie 1929, ceea ce a lăsat urme adânci în structura financiară a tuturor întreprinderilor din România și mai ales în mentalitatea întreprinzătorilor.

b) *Indicele cantitativ: Dobânda capitalurilor disponibile*

Prin mecanismul cererei și al ofertei, capitalurile ce rămân disponibile în instituțiunile de credit și la particulari se plasează (în mod cu totul impersonal) la dobânda pieței în valorile cu venit fix, al căror curs oscilează foarte lent, indicând prin venitul ce produc, dobânda capitalurilor disponibile în momentul considerat. Această dobândă se poate calcula cu toată rigoarea unei cercetări științifice — ea nu depinde de creditul personal al nimănui — și determină proporția dintre cantitatea de monedă ce se găsește în circulație și nevoile activității capitaliste ale națiunii. S'a constatat din experiența dezvoltării popoarelor, că țările agricole nu se dezvoltă normal în cadrul activității capitaliste, decât atunci când *dobânda capitalurilor disponibile rămâne constant sub 5% pe an, ceea ce putem considera drept indice al unei cantități normale de monedă națională în circulație.*

„Buletinul de informațiuni” al Băncii Naționale, care publică *dobânda de capitalizare a valorilor cu venit fix din România*, ne arată că această dobândă — care într'o primă aproximație poate fi considerată egală cu dobânda capitalurilor disponibile — a variat precum urmează dela 1924-1930, în România:

Anul	Renta împroprietării 1922	Media generală
1924	10,13%	9,685%
1925	10,36	10,19
1926	12,15	11,71
1927	10,58	10,28
1928	8,23	8,09
1929	9,10	9,17
1930	10,50	10,40

Cifrele de mai sus sunt concludente: ele dovedesc că dobânda capitalurilor disponibile în România *depășește dublul dobânzei normale, care ar permite într'o țară agricolă o activitate productivă rentabilă.*

Circulația monetară totală raportată la cap de locuitor, la 31 Decembrie al fiecărui an

	In lei	Cursul dolarului	In dolari
1913	75,80	5,182	14,63
—	—	—	—
1919	334,98	35'—	9,57
1920	682,17	69'—	9,88
1921	995,19	139'—	7,16

1922	1.052,95	173,50	6,07
1923	1.099,06	194	5,66
1924	1.207,58	194,62	6,20
1925	1.254,15	217,25	5,77
1926	1.306,36	191,75	6,81
1927	1.318,85	161,42	8,17
1928	1.288,35	166,—	7,76
1929	1.173,—	167,04	7,02
1930	1.011,35	167,—	6,05

Datele pentru 1913-1928 sunt extrase din „Buletinul de informații” al Băncii Naționale Nr. 1. din 1929, pagina 14. Datele pentru 1929 sunt calculate după datele oficiale. În 1930 calculul e făcut după situația din 30 Iunie.

Concluziunea noastră, care se bazează și pe alte mijloace de investigațiune, este că România de după război nu are la dispozițiunea activității sale capitaliste, *nici jumătate din capitalul circulant necesar nevoilor actuale, destul de reduse, ale activității naționale.*

Insuficiența cantitativă a circulației monetare pune economia națională a țării într'o vădită stare de inferioritate față de mijloacele de acțiune ale celorlalte state naționale, cu cari suntem în continuă concurență, în interdependența activității comerciale. Lipsa capitalului circulant se manifestă în primul rând în nivelul ridicat al dobânzilor, cari provoacă drept efect imediat scăderea beneficiilor activității productive până la completa anihilare a rentabilității întreprinderilor. Când un asemenea regim se prelungește mai mulți ani, cum este cazul în România, ajungem a constata uzura debitorilor și cascada tuturor efectelor ce conduc la insolvabilitatea generală și blocarea creditorilor și debitorilor.

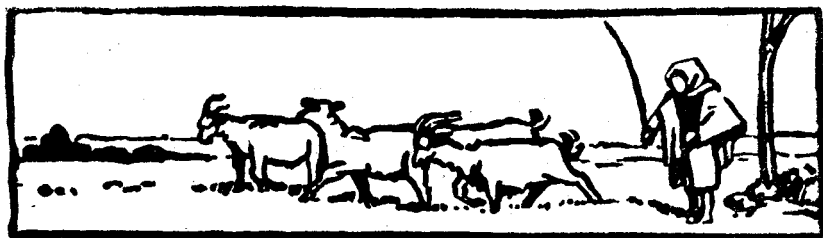
Între fenomenele ce agravează situațiunea financiară a unui stat național supus unui asemenea regim este *evaziunea capitalurilor*, care se retrag treptat din toate întreprinderile, din cauza lipsei de rentabilitate și a nesiguranței cu cari se află un asemenea regim.

Exodul se produce treptat cu posibilitățile de lichidare a acțiunilor în bursă și a creditelor acordate, agravând situațiunea generală a finanțelor publice și particulare.

Din nefericire aceasta este situațiunea României în 1930. Guvernul țării sesizat din toate părțile de dificultățile financiare este în căutarea unei soluțiuni. Sugestiunile și propunerile făcute până acum sunt departe de a ne da vre-o speranță de îndreptare.

Într'un articol viitor vom examina rolul Băncii Naționale și regimul dobânzilor.

EUGEN LOTRU

Frământările neutralității

Un conflict la legația rusească

Politica lui Brătianu, în răstimpul lungii neutralități a României, este departe de a fi elucidată. Motivele care l-au îndemnat să refuze intrarea în război, în momente când colaborarea noastră, îmbinându-se cu acțiunea aliaților, putea să fie de un real folos pe câmpurile de luptă, nu sunt cunoscute, cum nu se cunosc nici motivele care l-au îndemnat să intre în război în momentul cel mai nefavorabil.

S'a spus, că în Septembrie 1914, după Lemberg, în Mai 1915, după declarația de război a Italiei, în Octombrie 1915, după atacul Bulgariei împotriva Serbiei, armata română era nepregătită.

Dar în Iunie 1916, după victorioasa ofensivă a lui Brussiloff? Și de ce, numai peste două luni, am intrat în război, când armata era tot atât de puțin pregătită?

S'a mai spus apoi, că refuzul Rusiei de-a recunoaște drepturile României asupra Banatului întreg și Bucovinei a cauzat întârzierea; explicație neverosimilă, pentru că un om de stat nu riscă să piardă totul pentru un județ în Bucovina și pentru altul în Banat.

S'au mai invocat și alte argumente, toate mai mult sau mai puțin plauzibile, motivele reale însă nu se cunosc; ele cel mult se pot deduce din diferitele surse ce ne stau la dispoziție. Una dintre acestea o găsim în „*Archives secrètes de l'empereur Nicolas II*”¹ și anume în memoriul primului secretar al legațiunii ruse din București, B. Arseniev, adresat la 5 Februarie 1915 ministrului de externe Sasonov, în care Arseniev se plânge de șeful său direct, Poklewski-Kozell², acuzându-l că, de conivență cu Brătianu, a îm-

¹ „*Archives Secrètes de l'empereur Nicolas II*”, traduse și adunate de V. Lazarewski, Payot, Paris, 1928.

² Kozell este ortografia folosită în această colecțiune de acte, iar nu Koziel, cum se citește în ziarele noastre.

piedicat intrarea României în acțiune în momentele favorabile din Septembrie 1914, după Lemberg, când colaborarea României se impunea.

Atunci se putea obține ușor acea colaborare, „pentru că — spune Arseniev — nu numai mai mulți șefi ai opoziției, printre cari Filipeșcu, dar și unii membri din cabinet, Costinescu, Constantinescu, Angheliescu, considerau momentul favorabil pentru intrarea în război“.

Secretarul de legatie acuză între altele pe Poklewski, că *a tăi-
nuit, de conivență cu Brătianu*, o telegramă primită dela Sasonov, în care se oferea formal României, ca recompensă „pentru colaborarea ei“, Transilvania și Bucovina, și că în altă împrejurare refuzase să protesteze după cum primise ordin dela Sasonov, contra exportului de petrol și benzină în Germania.

Dar, să nu anticipăm și să povestim șirul evenimentelor, așa cum îl descrie Arseniev.

Conflictul între cei doi diplomați a luat naștere încă în August 1918, când Poklewski, *după ce se înțelesese cu Brătianu*, a formulat, telegrafându-l în ziua de 18 August la Petrograd, următoarea soluție, ca fiind cea mai bună pentru rezolvarea problemei României. „O promisiune scrisă din partea Rusiei, Franței și Englierei, dată guvernului român că, *dacă România rămâne neutră până la sfârșitul războiului*, ea va păstra, în caz de victorie definitivă a Antantei și de schimbare a echilibrului actual în Balcani, integritatea domeniilor sale și va obține în plus, sub titlul de compensații, *teritoriile austro-maghiare, a căror populație este în majoritate românească*“.
(Telegrama 246).

Această propunere, formulată după afirmațiunile lui Arseniev, de Brătianu și Poklewski, el o găsea improprie pentru soluționarea problemei. *De aceeaș părere a fost și Sasonov*, pentru că la 3 Septembrie răspunde ministrului Rusiei la București, să comunice șefului guvernului român, că *Rusia oferă Transilvania și Bucovina României, ca preț „pentru colaborarea sa*“.

Poklewski însă — prelinde Arseniev — n'a comunicat conținutul acestei telegrame decât lui Brătianu, *convenind amândoi să-l fie secret*, deși la 7 Septembrie, Sasonov revine, prin altă telegramă, ordonând ministrului plenipotențiar, să „*dea cea mai largă publicitate propunerii noastre*, pentru ca poporul român și armata să știe că Rusia, care crease, prin victoriile ei, circumstanțe extrem de favorabile¹ pentru realizarea vechiului vis al României, invitase singură guvernul român să ocupe aceste regiuni, aproape fără eforturi și că, *dacă România neglijează această posibilitate*, vina avea să fie exclusiv a guvernului actual“.
(Telegrama nr. 2774.)

„Eram — scrie Arseniev lui Sasonov — adânc convins că o publicitate largă a propunerii dv. ar fi avut drept rezultat adeziunea României la cauza noastră. În cursul acelor zile, am rugat cu insis-

¹ Armatele rusești ocupaseră Bucovina, cuceriseră Lembergul și mare parte din Galiția.

tență și cu ardoare pe dl ministru, să se conformeze strict ordinelor dv., dar toate rugămințile mele au fost zadarnice“.

Ca răspuns la telegrama a doua, Poklewski telegrafiază în aceeași zi următoarele: „Continuu să cred, că este de dorit să se promită dinainte României compensațiuni determinate *pentru neutralitatea sa*, pentru a evita orice reviriment posibil în opinia publică, dacă evenimentele militare s'ar întoarce, în mod temporar, în favoarea adversarilor noștri“. (Telegrama nr. 271 din 7 Sept.) Dar Sasonov nu se lasă convins și răspunde la 9 Septembrie, că guvernul rus, în perfectă unire cu Franța și cu Anglia, declară că *în cazul desnodământului, dreptul de recompensă nu va fi recunoscut decât aceluia care vor fi luat parte la cauza comună*. (Telegrama nr. 2817.)

Totuș, zece zile mai târziu se semnează la Belgrad convențiunea secretă ruso-română, prin care se acordă României dreptul de a ocupa regiunile din Transilvania și din Bucovina locuite de români, în momentul pe care îl va crede propice, cu condiție ca până atunci să păstreze față de Rusia o *neutralitate amicală*.

Ce a determinat pe Sasonov să-și schimbe, în acest foarte scurt interval, părerea, adoptând-o pe aceea a reprezentantului său la București, nu aflăm din memoriul secretarului de legăție. Fapt este, că dl C. Diamandy, ministrul nostru la Petrograd, se înapoiase, în acest răstimp, din București în capitala Rusiei, aducând cu el nu numai instrucțiunile lui Brătianu, probabil însă și un raport al lui Poklewski. Se poate, deci, presupune că revirimentul ministrului de externe se datorește întrevederilor cu reprezentantul României și insistențelor separate ale lui Poklewski. Cert este, că dacă până atunci Sasonov nu fusese de acord cu Poklewski în privința politicii de urmat față de România, de acum înainte, până la plecarea lui Sasonov din fruntea ministerului de externe, acordul între el și reprezentantul său din București a fost permanent.

Arseniev însă, deși învins, nu se lasă bătut și continuă să lucreze pe alte căi, pentru triumful ideilor sale. Prin intermediul unei terțe persoane, expediază la 26 Septembrie un raport prințului Trubetzkoi, șef de secție în ministerul de externe, arătând situația din România „atât de favorabilă unei imediate intrări în acțiune“ și denunțând tranzitul de muniții germane pentru Turcia prin România. El se folosește, în Octombrie, de trecerea prin București, a două personalități ruse de seamă, Șebeko și Gulkevici, cel din urmă șambelan la curtea țarului, cefindu-le raportul adresat lui Trubetzkoi, ca să fie adus la cunoștința suveranului.

Astifudinea de mai sus a lui Poklewski îndeamnă pe Arseniev să adreseze un nou raport șambelanului Gulkevici, iar ceva mai târziu, sosind în București aghiotantul țarului Vesselkin, profită de ocazie pentru a-l pune în cunoștință cu cele ce se petrec.

Vesselkin s'a dus dela București la Stavka, unde a raportat marelui duce Nicolae și dela Stavka la Petrograd, punând și pe țar în cunoștință cu cele ce se petreceau în România.

Urmarea a fost următoarea scrisoare adresată de țar ministrului său de externe:

„Sergiu Dimitrievici,

„Aghiotantul de câmp Vesselkin s'a prezentat azi. Mi-a expus detalii foarte regretabile asupra activității ministrului nostru în România, Poklewski-Kozell. Ambii sunt camarazi de școală, de aceea nu poate fi vorba de gânduri ascunse și parțialitate. Din toate cât mi-a spus reese clar că dl. Poklewski nu mai poate fi tolerat în locul pe care îl ocupă. Cred indispensabil să fie *imediat revocat*.

„Ar putea temporar să fie înlocuit prin Șebeko, dacă credeți că în momentul actual postul de ministru nu poate rămâne vacant.

„Generalisimul¹ insistă de asemenea pentru revocarea lui Poklewski, fiind de părere că activitatea acestuia în România este dăunătoare Rusiei. Sunt sigur că-mi veți îndeplini voința fără întârziere“.

(ss) Nicolae

Cu toate acestea Poklewski n'a fost revocat, pentru că, chemat la Petrograd, a reușit să se disculpe, cu ajutorul lui Sasonov, luând acesta asupra lui toate învinuirile ce se aduceau reprezentantului Rusiei la București.

* * *

Revenind la chestiunea pusă la începutul acestui articol, constatăm că destăinuirile cuprinse în memoriul secretarului legatiei ruse din București aruncă o oarecare lumină asupra politicii lui Brătianu în timpul neutralității noastre. În orice caz, ea nu mai apare atât de enigmatică, eșind în evidență *deplinul acord* ce a existat între premierul nostru și ministrul de externe dela Petrograd asupra atitudinii României în conflictul mondial.

Amândoi erau pentru neutralitate; Sasonov pentru o neutralitate definitivă, o spune singur în amintirile² sale, Brătianu, probabil, pentru cât mai lungă ei prelungire.

Ei au putut, de conivență, să menție această situație doi ani de zile, grație chestiunii Banatului și Bucovinei. Unul cerea totul, celălalt făcea concesțiuni treptate, care nu ajungeau niciodată la quantumul revendicărilor lui Brătianu.

În Iulie 1916 însă, Sasonov a fost înlocuit la ministerul de externe prin Stürmer, care avea privitor la România alte păreri decât predecesorul său. Admițând pretențiile formulate de premierul român, recunoscând României toată Bucovina și întreg Banatul, Brătianu a fost pus „au pied du mur“, în imposibilitate să-și mai continue jocul. A fost silit să intre în război.

V. P. RÂMNICEANU

¹ Marele duce Nicolae.

² Sasonov. Les années fatales. Paris. Payot, 1927.

Folclor românesc

— Din Târnava și de pe Mureș —

Conștiința culturală a unui neam mărește admirația față de creațiunile poporului. E natural, dar, ca cercetările în această direcție să fie mai înaintate la popoarele cari își dau mai bine seama de necesitatea cunoașterii integrale a sufletului neamului.

Încă din veacul trecut, există și la noi un curent larg de admirație și dragoste conștientă față de folclor. Acest curent a înviorat sufletul românesc, a regenerat literatura cultă, a fost o puternică reacțiune împotriva exagerărilor școlii latiniste, și în epoca de pronunțată imitație a ferit literatura noastră de acapararea influențelor străine. Reacțiunea aceasta, prin arta poporană, a însemnat îndrumarea literaturii, culturii și vieții sociale pe căi sănătoase.

Dar, poezia poporană mai este și un admirabil document al unității sufletești a neamului românesc. Acelaș cântec a străbătut pretutindeni, cerând acelaș ritm sufletesc. S'a putut păstra, astfel, unitatea de limbă și unitatea de suflet, cel mai puternic îndemn spre realizarea unității politice.

În ședința Academiei Române din 16 Martie 1883, Alexandru C. Tezașu făcând raportul elogios făcut colecției Iarnik-Bârseanu, constatând cu bucurie, că poezia poporană românească e aceeaș pretutindeni, că modul de simțire este acelaș, că exprimarea se face în acelaș chip: „Geniul românesc este acelaș peste Carpați și peste Dunăre, cum este dincoace și dincolo de Milcov”.

Valoarea poeziei poporane pentru păstrarea unității sufletești a neamului nostru răslețit, o accentuează puternic Delavrancea: „Coborând văile, suind dealurile, săltând Carpații, creațiunile anonime s'au dus de aici dincolo și de dincolo dincoace, ca fluxul și refluxul oceanului, răscolite de puterea uriașe a instinctului nostru, pururea năzuind să ne simțim o singură ființă cu acelaș dor, cu aceleași dureri, cu aceeaș limbă fără dialecte și cu aceeași tropi pe care au curs inspirațiunile bătrânești”.

Cu răspândirea poeziilor poporane s'a ocupat George Coșbuc, explicând circulația motivelor ca și dl Ovid Densusianu, prin migrațiunile păstorești. Cercetările privitoare la folclorul comparat ne dovedesc o și mai largă circulație a motivelor din poezia poporană. Astfel

găsim în ținuturile Murășului și al Târnavelor, mici nuanțări ale ace-
luiș mare cântec românesc.

Cele mai frumoase doine au răsărit pe Murăș și pe Târnavă,
unde robia a fost mai grea, sărăcia mai mare și, ca urmare, dure-
rea a răscolit mai adânc în sufletul românului:

*Du-te dor cu Murășul,
Nu-mi mai rupe sufletul,
Du-te dor cu Târnavă,
Nu-mi mai rupe inima.*

S'a zis, doar, că folclorul este o bogăție a celor săraci... Ca o
verificare a părerii exprimate de noi, amintim faptul că cea mai
bună colecție de doine e din ținutul acesta. E vorba de colecția
Iarnik-Bârseanu. Materialul a fost colectat de I. Micu-Moldovănuț,
prin elevii liceului din Blaj, începând cu anul 1863, și a fost nu-
mai selecționat de Iarnik și Bârseanu, după cum mărturisesc amândoi.

Sufletul îndurerat al țaranului se ușurează prin oftat... și prin
cântecul doinei. E minunată această apropiere. Doina e numai pre-
lungirea unui oftat. De aceea găsim atât de des binecuvântarea ace-
lua care a stârnit horele:

*Cine-a făcut horile,
Aibe ochi ca florile
Și fața ca zorile...*

Găsim, apoi, ideea zădărniceii, exprimată în blestemul pământ-
ului care n'a rodit:

*De s'ar găsi cineva
Să-mi cetească inima,
Ar ceti cât ar trăi,
Și tot n'ar mai ispăvi.
Arză-te focul pământ
Și te-ar bate Domnul Sfânt,
Ce-am semănat n'a eșit,
Ce-a eșit, s'a veștejit.*

Durerea așteptării zadarnice răscolește sufletul fetei care iubește:

*Bade, zău, fi-o fi păcat
Ș'asăară te-am așteptat,
Tot cu foc și cu lumină
Și cu dor dela inimă.
Când văzui că nu mai vii
Pusei dorul căpătâi,
Cu dragostea mă 'nvălii,
Doamne, rău mă odihnii!*

Dorul este elementul central în doină. Dorul frământă adânc
sufletul și nu cunoaște nici o piedică:

*Dorul mândrii când m'apucă
Mi se face dealul luncă
Și calea bună de ducă...*

Dorul, copleșind sufletele, naște în ele urâtul:

*Auzit-am auzit,
Că este moară de vânt
Și macină la urât;
Eu să știu c'ar măcina,
Tot cu carul aș căra
Și tot nu l-aș mai găta...*

Natura doar mai dă mângăere sufletului îndurerat:

*Pădure, dragă pădure,
Nu mă mai spune la nime
C'am vărat o vară'n tine...
Las'să mă spue frunza
Că ea mi-a ținut umbra,
Să mă spuie ramurile
Că ele-mi știu dorurile.*

Nici pe lumea cealaltă nu mai are nădejde că va veni binele:

*Până vine binele
Rău-mi mănca zilele;
Lumea asta-i cum o vezi
Aialaltă cum o crezi.
Lumea asta nu-i a mea,
Aialaltă nici așa.*

Blestemul nenorocului e dela căpătâiul leagănului:

*Măicuță, al meu noroc
L-ai pus cu lemne pe foc
Și dedesupt ai pus paie
Să arză cu bobotaie.
Fire-ar trăznit Dumnezeu
Talpa leagănului meu...
Când maică m'ai legănat
Cu gura m'ai blestemat,
Să umblu din sat în sat,
Ca banul de căpătat...*

Dăsnădăjduit cu totul, nu i-ar păsa dacă ar arde lumea n'treagă:

*Să te văz lume arzând
N'aș mai sări să te slâng,
Să te văz arzând cu foc,
Nici nu m'aș mișca din loc,
Dacă văz că n'am noroc;
Ardere-ai lume cu foc*

*Alături și la mijloc,
Ardere=ai lume cu pară
Dacă'n tin' n'avui tihneală.*

* * *

Dacă truda de toate zilele a țăranului e 'ntovărășită de cântecul trăgănat a doinei, în zilele de sărbătoare sufletul tresare de chioțe de veselie. La joc s'aud chiuituri, epigrame înțepătoare, uneori prelungite în satire.

Se satirizează cu predilecție femeia leneșe :

*Mândra mea de harnică
În poale se'mpiedecă,
Nu iese nici la vecini
Și face la rugăciuni,
Să=i vie apa la ușe
Să se spele de cenușe.*

Sau:

*Mândra inea, de mândră mare
Nici o iie bună n'are
C'asară am fost la ea
A mai bună și-o cârpea
A mai rea era pe ea.*

Un alt motiv obișnuit al satirei este împodobirea artificială a obrazului la femei. Sau, alte motive:

*Eu trăiesc cu mândra trai
Cum trăesc ingerii 'n rai,
Da'și'n rai de m'ar chema
Fără mândra n'aș pleca.
Asar'am jurat pe cruce
Că la mândra nu m'oi duce,
Crucea 'n două rupe=o=aș
Și la mândra duce=m'aș.*

* * *

Față de mulțimea doinelor și strigăturilor, găsim pe Murăș și pe Târnave foarte puține balade. În general, în folclorul românesc poeziile lirice și satirice întrec ca bogăție și expresiune artistică pe cele epice; ne aduc mai multă poezie și chiar mai românească. Poezia poporană răsrânge sufletul românesc mai mult cu aplecări spre lirism și satiră decât spre creațiuni epice, zice dl Ovid Densușianu. Se găsesc și câteva balade, dar mai mult fragmente de balade, unele trecute în doine, ceea ce dovedește că acest gen e în curs de dispariție.

S'ar putea da și o altă explicație faptului că lipsesc creațiunile mari epice și baladele în poezia poporană. Împrejurările istorice în cari a trăit neamul nostru, — pus în calea răutăților,

după cum spune cronicarul — n'a fost prielnice pentru acțiuni mai mari războinice, pentru o desfășurare mai mare de energie. Eroul larg fiind strivit, țăranul rob și-a frământat amarul în cântecul trăgănat al doinei. Poezia poporană, răsunetul sbuciumărilor sufletești ale țăranului român, n'a putut avea un caracter epic.

Dintre poeziile poporane mai mare circulație are creațiunea cea mai puternică: *Miorița*. O găsim și pe valea Târnavelor, fragmentată, uneori trecută în colindă, alteori splendidele comparații din ea trecute printr'o baladă.

Iată „*Miorița*” găsită pe Târnavе:

*Trei păcurari dela munte
Aveau oițe mai multe;
Zise cel mic streinel,
Ca și-o lună de inel,
Că tot pe el îl mâna
Oile de le 'nturna:
Fraților, părtașilor
Fraților, fărtașilor,
Pe min' nu mă mai mânați
Mai bin' capul mi-l tăiați
Și apoi mă îngropați,*

*În strunguța oilor
În berçuțul meilor;
Pe min' pământ n'aruncați
Cu bunda mă astupați,
Pe min' pământ nu svârliți
Cu lână m'acoperiți;
Flueră după curea,
Când o trage gelifă
Vântul când o trăgăna
Fluera mi-o răsuna
Oile s'or înturna.*

Iată motivul din „*Miorița*” trecut în colindă:

*Sus, la poarta cerului
Pe sub umbra bradului
Plimbându-mi-se plimbă
Maica Domnului;
Și mi se plimba
Și mi se ruga:
Juni colindători
Dragi cugetători,
Pe unde-ați umblat
De mi-ați colindat,
Voi nu mi-ați văzut
Drag fiuțul meu?
— Maica Domnului,
Și de l'am văzut
Nu l'am cunoscut.
— Juni colindători
Dragi cugetători
Lesne-i de-a'l cunoaște:
Fețișoara lui
Spuma laptelui,
Ochișorii lui
Mura câmpului,
Sprâncenele lui*

*Peana corbului,
Săbioara lui
Tăiată săgeată
Pe opinci plecată,
Pe mâna dreaptă
Pușculița lui
Tunul cerului,
Când el impușca
Cerule răsuna.
— Maica Domnului
De-i lucrul d'asa
Noi că l'am văzut
În curți la Pilat,
Cum l'au chinuit
Și l'au răstignit;
Sudoare-l pornia
La pământ cădea
Miruri se făcea;
Un' sânge curgea
Busuioc creștea.
Maica d'auzea
La el că mergea
Și mi-l tot plângea.*

Bocetele, basmele, descântecetele, ghicitorile și proverbele, fiind mai expuse circulației, nu prezintă ceva caracteristic în ținutul Murășului și al Târnavelor. Iată, în linii mari, folclorul din această parte a țării. El are aceeași importanță pentru cultura românească ca și cel de pretutindeni, iar în unele aspecte este, poate, mai interesant. Să ne grăbim să-l culegem, cu grija cercetătorului pregătit, nu însă cu teama celor cari cred că va dispărea.

— „Folclorul va pieri“! a fost strigătul multora. E o părere profund greșită. Folclorul nu va dispărea niciodată, — spune dl Ovid Densusianu. Unele credințe, supersitiții, obiceiuri, dispar în fața culturii ce se răspândește neîncetat în masele de jos, dar basme, tradiții, legende, se vor crea mereu.

Folclorul cuprinde pe deoparte elemente din viața generațiilor istorice, pe de alta impresiile zilnice ale țăranului. Genul strigăturilor nu numai că nu va dispărea, ci va înflori.

Deci, poezia populară va fi, atâta vreme cât va trăi poporul. Civilizația nu va putea omori inspirația poporului, ea este un izvor neseecat.

Zadarnic s'amintesc versurile lui Eminescu:

*Și cum vin cu drum de fier
Toate cântecile pier.*

Țăranul va cânta mereu, urmând legile firii, cât timp vor fremăta pădurile și vor cânta ciocârliile; se vor auzi în amurg doine, cât timp dorul va frământa sufletele; iar chiuiturile vor răsuna la joc, în zilele de sărbătoare...

Căci cântecul e o necesitate a sufletului:

*Cine-a stârnit horitul
Ierte-i Domnul sufletul,
Că omul de n'ar hori,
Inima 'n el ar plesni;
Cine-a stârnit cântecul
Ierte-i Domnul păcatul
Că omul de n'ar cânta
Inima 'n el ar crepa.*

Nu numai în această viață, dar chiar dincolo de moarte stăpânește dorul de cântec:

*Uiuiu, pân' oi fi viu!
Dac' oi muri, mort să fiu,
Chiar de m'or pune 'n mormânt
Și acolo joc și cânt.*

HORIA TECULESCU

Cronica politicei externe

Situația politică în Cehoslovacia

În abia doisprezece ani de libertate și independență, poporul cehoslovac a dovedit multă înțelepciune și simț politic, reușind să facă din tânăra republică o țară respectată de statele învecinate cât și de marile puteri. Grație unei munci intensive, Cehoslovacia fost ferită de crizele prin cari au trecut vecinele ei. Urmele războiului au început să se ștergă mai curând decât aiurea, și țara apare azi mai consolidată decât alte state cu existență de sute de ani.

Acest rezultat s'a putut obține pentru că tânăra republică a avut norocul să fie condusă, în primii ei pași, de oameni superiori, animați de suprema preocupare să dovedească Europei și lumii întregi, deplina justificare a existenței independente a noului stăt. Aceștia, știind să facă țara lor respectată în afară, au reușit să restabilească și pacea interioară, ducând o astfel de politică față de naționalități, încât luptele naționale s'au potolit. Ceace n'au putut, mai bine zis n'au vrut să realizeze foștii conducători ai Monarhiei prăbușite, în sute de ani, au realizat noii conducători ai țării în mai puțin de zece.

Să ne aducem aminte de luptele violente ce se dădeau între germani și cehi în parlamentul dela Viena, în dieta provincială dela Praga, în consiliile comunale ale diferitelor orașe, și să le comparăm cu liniștea de azi, când partidele germane colaborează la guvern în deplină armonie cu cele cehoslovace.

Germanii din Boemia, locuind în mase compacte dealungul frontierei germano-cehe, în toată întinderea ei, și-au dat seama, că interesul lor este să conlucreze la prosperitatea patriei comune, iar poporul ceh, trăgând învățăminte din trecut, a căutat să evite greșelile stăpânitorilor de eri, înlesnindu-le această colaborare. Recentele manifestațiuni antigermane și antisemite, cari au avut loc la Praga și în alte orașe din Boemia, fiind provocate de elemente extremiste puțin numeroase și fără rădăcini în popor, nu schimbă întru nimic situația. Guvernul a luat imediat măsuri energice, mișcările au fost

reprimare și colaborarea la guvern germano-cehă continuă ca și în trecut.

De asemenea, mișcarea autonomistă a slovacilor, care părea la început că va face numeroase greutăți statului, s'a calmat. Cauzele nemulțumirilor, inerente noii situații, au încetat să mai existe, sau cel puțin s'au atenuat, cehii procedând și în această chestiune cu multă prudență, dar și cu toată energia necesară, împiedicând orice mișcare separatistă.

Azi, luptele politice se dau aproape exclusiv pe teren politic și social. Partidele politice, atât cele cehe, cât și cele germane, au putut să se desvolte și să acționeze în toată libertatea. Până și comuniștii, cari în alte țări desfășoară o activitate de desagregare, în Cehoslovacia au avut o atitudine rezervată și, după ultimele telegrame, ei au hotărât în congresul lor, în unanimitate, să fuzioneze cu partidul social-democrat. Aceasta este prima capitulare a comunismului și înseamnă o izbândă din cele mai importante ale spiritului de ordine contra celui anarhic, cu atât mai importantă cu cât parlamentul dela Praga nu numără mai puțin de 30 de comuniști.

* * *

Dela liberare, politica Cehoslovaciei a trecut prin patru faze. A înregistrat mai întâi o scurtă fază de uniune sacră a tuturor partidelor. În 1919, o puternică orientare spre stânga: faza socialistă. În 1926, o reacțiune moderată: faza agrară. În sfârșit, dela finea anului 1929, faza a patra, caracterizată prin colaborarea socialisto-agrariană.

În faza dintâi, în epoca de solidaritate națională, dispărând toate neînțelegerile dintre clasele sociale, în entuziasmul primelor momente de libertate, toate partidele s'au unit dând țării scurta guvernare, prezidată de dr. Kramarz, vechiu luptător politic al cauzei naționale.

Curând însă politica a reintrat în cursul ei ordinar, și partidele și-au reluat rolul lor natural în viața țării. Alegerile municipale din 1919, răsturnând cabinetul Kramarz, deschid faza socialismului triumfător. Explicația acestui triumf neașteptat stă în faptul că germanii posedau în trecut puterea economică, atât în industrie, cât și ca mari proprietari. De aci orientarea poporului ceh spre stânga, și reușita socialistilor și comuniștilor în primele alegeri ce au avut loc sub republică.

În timpul guvernării ce a urmat, agrarienii au știut să câștige mereu teren și din alegerile din 1925 socialiștii au eșit zdrobiți, devenind partidul agrarian, de sub conducerea lui Antoniu Svehla, cel mai puternic partid din parlament.

Sub auspiciile agrarienilor s'a format în 1926 un guvern, din care lipseau socialiștii, din care însă pentru prima oară făceau parte reprezentanți al partidelor germane. Guvernul cel nou era o coaliție a opt partide burgheze, dintre cari cel mai important era partidul agrarian. Guvernul a rămas trei ani la putere. Coaliția burgheză însă s'a uzat

cu timpul, ivindu-se neînțelegeri între agrarieni și catolici, neînțelegeri cari au dus în Octombrie anul trecut la dizolvarea parlamentului.

Alegerile cele noi, fără a modifica prea mult echilibrul de forțe, au dat totuș un avantaj celor două partide socialiste (ceh și german) în paguba catolicilor și mai ales a comuniștilor, pe când agrarienii au reușit să se menție pe poziții. Socialiștii cehi au avut cu 50% mai multe voturi decât în 1925 și egalează aproape pe agrarieni.

Compunerea noului parlament este următoarea:

Comuniști 30, în 1925: 41;

Creștini-sociali germano-maghiari și partidul național-maghiar 9, în 1925: tot 9;

Asociația agricolă și partidul german al muncii 16, în 1925: 17;

Creștini-socialiști-germani și partidul meseriașilor 14 (în 1925: 16);

Germanii-naționali 8 (10);

Social-naționaliști germani 8 (7);

Social-democrații germani 20 (17);

Partidul unite evreo-poloneze 4 (1);

Social-naționaliștii cehi 82 (în 1925: 28);

Social-democrații cehi 39 (29);

Democrații-naționali 15 (14);

Clericalii cehi 25 (31),

Agrarienii cehi 46 (45);

Meseriașii cehi 12 (13);

Partidul slovac Hlinka 19 (23);

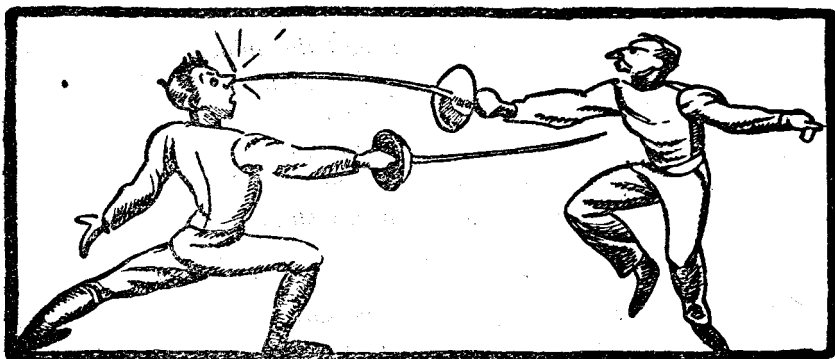
Partidul Stribny 3 (0).

Sunt, prin urmare, din 300 de deputați, 221 aparținând partidelor politice ceho-slovice, numărând și pe comuniști printre acestea, 66 germani, 9 maghiari și 4 evreo-polonezi.

După o lungă criză ministerială, epuizându-se toate tentativele de a restabili vechea coaliție burgheză, s'a format un guvern de concentrare sprijinindu-se îndeosebi pe agrarieni, social-naționaliștii cehi și social-democrații cehi și germani. Noul guvern se bucură de o majoritate destul de importantă, mai ales acum când rândurile ei s'au îngroșat prin adeziunea celor 30 de comuniști la mișcarea socialistă. El are totuș de luptat cu multe greutăți, trebuind să creeze echilibrul necesar între curente de stânga și de dreapta.

În ciuda acestor curente, observându-se la toate partidele, până și la cele extremiste, o tendință vădită de moderațiune, acțiunea guvernului se poate desfășura în toată voia. În sânul guvernului există armonie, recenta demisie a ministerului de finanțe, English, de altfel curând retrasă, a fost provocată din motive cu totul personale. Impresia generală este că soliditatea coaliției burghezo-socialistă n'a suferit nici o știrbire în cele câteva luni de existență, ci dinpotrivă s'a întărit, astfel că există probabilitatea că guvernul va avea o durată destul de lungă, pentru a putea realiza o parte importantă din programul său: netezirea raporturilor dintre diferitele clase sociale.

V. P. R.

GAZETA RIMATĂ

Domnul care râde...

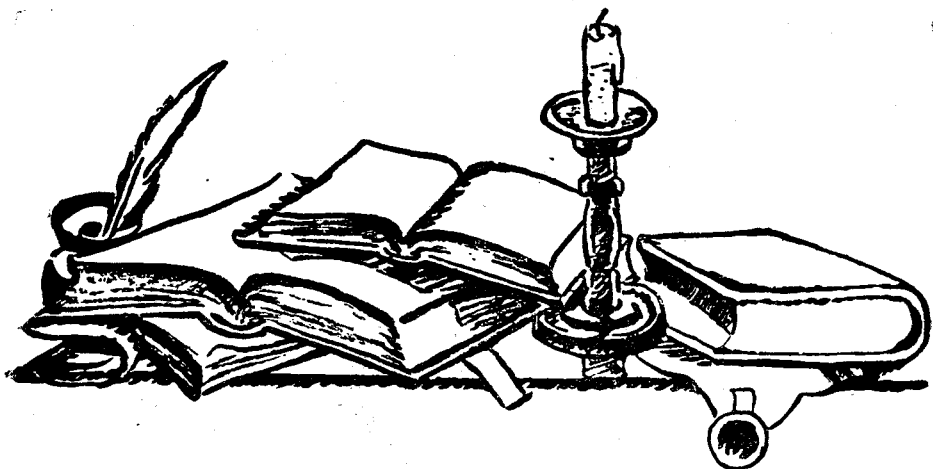
*E sărăcie și necaz în țară,
Ajunserăm, fârtate, zile-amare,
Zadarnic plugurile noastre ară,
Că putrezește grâul în hambare.
Belșugul însuș pare o osândă,
Ajuns-a de batjocură ogorul,
Plătești din greu dobândă la dobândă,
Și 'n ușe-și bate toba perceptorul.
Ne execută soarta ca un gâde,
Toți suntem triști, din Murăș pân' la Nistru,
Un singur om în țara asta râde:
E domnul Mironescu, prim-ministru...*

*Desculț scâncește pruncu'n băătăură,
Ținându-se de fusta maicii sale,
Nimic n'au pus, de patru zile 'n gură,
Că taica-i dus carele de vale.
Nu-i nici de mine bietul mult mai bine,*

De două luni slujesc, dar fără leafă,
N'am mai rămas decât un sfert din mine,
Și-mi simt stomacul agățat de ceafă...
Toți suntem prada sărăciei hâde,
Spre toți rânjește foamea sinistru,
Un singur om în țara asta râde:
E domnul Mironescu, prim-ministru...

În jurul României se adună
Vrășmași vicleni, pe căile pierzării,
S'arată semne rele, de furtună, —
Le știu cârmacii pricepuți ai țării...
Cu mâna pe trăgaci, privind în ceață,
Veghiază zi și noapte grănicerul,
Din seară până 'n zori de dimineață,
Și 'n ochii lui se luminează cerul.
Nu mișcă, nu vorbește, nu surâde,
Că moartea-i colo, dincolo de Nistru...
Un singur om în țara asta râde:
E domnul Mironescu, prim-ministru...

DOCTORUL CLOROFORM
— Medic de circumscripție rurală —

ÎNSEMNĂRI

Activitate ministerială. — Niciodată n'a stat în fruntea treburilor publice dintr'o țară un om mai fericit ca d. G. Mironescu. Ridicat pe negândite din obscuritatea căldicică a mediocrității pe culmile cele mai înalte ale răspunderii, d. G. Mironescu doarme liniștit, mănâncă cu poftă și surâde transdăfriu, ca un nou-născut proaspăt îmbăiat. Cine l'a văzut, măcar în teacăt, apărând la fereastra vagonului special în vreo gară de pe linia București-Sinaia, n'a putut să nu-i admire frăgezimea optimistă a tenului, amabilitatea incurajatoare a privirii și strălucirea plină de făgăduieli a chelei.

D. G. Mironescu ar putea să servească (în miniatură, bineînțeles!) drept medalion purtător de noroc, breloc pentru ceas, sau felix de buzunar, tuturor persoanelor superstitioase, cari se tem să nu fie deochiate. E cel dintâi președinte de Consiliu cu aspect de măștișor, pe care l'a primit ca dou România dela 1918 încoace. Nu l'am putea înlocui decât cu un trifoi cu patru foi...

E altă întrebare, dacă anevoioasele pro-

bleme dela ordinea zilei se vor rezolva numai cu atât. Trăim la porțile Orientului, unde fatalitatea joacă un rol de seamă chiar în afacerile de stat. Ceeace de multe ori, nu reușește să îndeplinească biata judecată omenească, realizează cât ai bate din palme porunca încărcată a Destinului. Suntem la doi pași de marea împărăție a *kismet*-ului. Să stăm cu brațele încrucișate și să așteptăm minunile cari se săvârșesc singure!

Nici d. G. Mironescu, scumpul nostru *port-bonheur*, nu face altceva. Vorba aceea: Șade turcul pe saltea și mai cere o cafea! Program de guvernământ? Un plan de acțiune? Ceva bătaie de cap în serviciul țării? *Ioc!* Am urmărit, de curiozitate, activitatea dlui G. Mironescu vreme de o săptămână, să-l surprindem ce pregătește pentru mântuirea noastră din buclucul în care ne-a vârat d. Iuliu Maniu? Am răsoit timp de șapte zile, dimineața și seara, toate gazetele Capitalei — și n'am găsit nimic. Abia a șaptea zi, am dat peste o informație de patru rânduri, care ne-a asigurat,

că prețiosul șef al guvernului n'a dispărut, nici n'a fost furat. Iată informația *in extenso* :

„D. G. Mironescu, președintele Consiliului, care a participat la manevrele regale s'a înapoiat Luni seara în Capitală cu tren special“.

Ce-a mai făcut d. G. Mironescu, președintele Consiliului, de Luni seara până astăzi, nu se știe. Mister, și *kismet!* Nu întrebați, nu cercetați, nu vă îngrijați... Nu-i nevoie să știți că n'a mai făcut nimic. Aveți încredere în zâmbetul fețeiului nostru. Fatalitatea lucrează!

Imprudențe regretabile. — N'avem nici un motiv să ne îndoim de diagnosticul făcut dlui Iuliu Maniu de către medicii din Viena. Suntem gata să credem, că d. Iuliu Maniu suferă de o boală destul de serioasă, care necesită atente îngrijiri, și-i urăm fostului prim-ministru o grabnică însănătoșire, fiindcă Ardealul mai are, după cât se pare, o mică răfuială cu dumnealui.

Cu toate acestea, nu ne putem opri să nu regretăm imprudența de neiertat, pe care a săvârșit-o ilustrul pacient în paguba sa — și a țării. Fostul președinte al Consiliului era, după propria sa mărturisire, de mai multe vreme suferind. Dacă ar fi luat-o, deci, mai din vreme cu prezentarea demisiei și căutarea sănătății, ar fi fost mai bine din toate punctele de vedere. Și sarcina medicilor din Viena ar fi fost mai ușoară, și țara ar fi scăpat cu o oră mai repede de bolnavul din fruntea ei.

Acum, lucrurile s'au mai complicat puțin. D. Iuliu Maniu n'a părăsit puterea decât atunci când a simțit, că și pe contribuabilul român au început să-l cam părăsească puterile. O cură de întremare a devenit necesară pentru toți. Dar, în timp ce d. Iuliu Maniu, după spusa gazetelor, va fi refăcut în câteva săptămâni, țara nu-și va reveni atât de grabnic de pe urma marelui de care suferă. Zece ani de febră demagogică și doi ani de regim anarhic au fost de ajuns, ca s'o anemieze, s'o demoralizeze și să-i agraveze răul de care tân-

jea. Va fi nevoie de lungi eforturi, ca s'o punem din nou pe picioare. Tratatamentul va fi îndelungat și convalescența penibilă.

D. Iuliu Maniu va scăpa, deoamdată mai ușor. O mică preumblare prin străinătate, pe urmele *baciului* Cicio-Pop, îl va îndrăveni cu totul. Apoi, cu forțele fizice împrosăpătate, se va reîntoarce acasă. Abia aici va da de greu! Știe el, foarte bine, ce-1 așteaptă.

Ce imprudență regretabilă, că nu s'a declarat *morbos*, mai de vreme...

Alt pacient. — Dacă d. Iuliu Maniu a găsit un pretext, mai mult sau mai puțin plauzibil, pentru a explica retragerea sa rușinoasă dela cârma țării declarându-se serios bolnav, apoi cu greu s'ar putea da aceeași justificare plecării din guvern a dlui Al. Vaida. Toată lumea știa, că cel puțin trupește d. Al. Vaida e complect sănătos. Nu-i lipsește nimic, — în afară de portofoliu ministerial. Nimic mai înșelător decât aparența. Veți vedea.

Unii rău-voitori au lansat zvonul, că dl. Al. Vaida și-ar fi pierdut memoria. Într-adevăr, când a predat departamentul internelor dlui Ion Mihalache, i-a recomandat să continue a menține ordinea în țară fără să se folosească de mijloace violente, uitând că el însuși are la activul său sânge-roașa reprăsiune a muncitorilor dela Lupeni. Se poate să fi fost la mijloc un mic acces de amnezie, dar, putem să afirmăm precis, că răul de care suferă în momentul de față d. Al. Vaida e cu totul de altă natură.

Dl. Al. Vaida nu și-a pierdut memoria, ci dlui Al. Vaida... i s'a găsit un memoriu!

E faimosul raport scris, pe care fostul medic dela Karlsbad, mai târziu prim-ministru al României-întregite, l'a adresat în vara anului 1917 guvernului din Berlin, propunând înlăturarea dinastiei române; încorporarea vechiului Regat la Austro-Ungaria și întinderea stăpânirii maghiare până la grădile Dunării. Un fragment autograf din acest memoriu a fost publicat în *fac-simile* de d.

I. Russu Abrudeanu în coloanele ziarului *Universul*, fără ca gălăgiosul matador al politicii habsburgice, de obicei atât de răzvos, să articuleze vreun răspuns. Iată, prin urmare, cea mai nouă suferință a dlui Al. Vaida: muftismul polemic! Contrariu temperamentului dumisale locvace, care i-a jucat atâtea feste, de data aceasta d. Al. Vaida face. Un document de 47 foi mari, bătute la mașină, i s'a oprit în gât. Abia mai respiră...

Este al doilea pacient, într'un timp relativ scurt. Partidul național-tărănist a intrat într'o serie neagră. Să se păzească!

Succese inventate. — Iată-l pe dl Virgil Madgearu și ministru de agricultură! Dar de ce tocmai de agricultură? Explicația o găsim într'un număr din *Adevărul*. Acest minister va avea să elaboreze importante proiecte de legi, prin cari, ca prin farmec, se va pune capăt crizei economice. Am priceput!

Intr'adevăr, e teribilă reclama pe care și-o face dl Madgearu atât prin agenția „Rador” cât și prin ziarele, care-i stau la dispoziție. În ce scop își face d-nsa această reclamă? Ne-o spune *Cuvântul*:

„Dl Madgearu aleargă de trei zile din reporter în reporter și din redacție în redacție, ca să inspire un reportaj, să vâre o informație, să strecoare o sugestione, care toate trebuie să dovedească lumii că un guvern național-tărănesc este imposibil fără prezența d-sale. Nu e gazetă, unde dsa să nu-și fi păstrat legături cât de mărunte, care să nu fi pus înainte numele dlui Madgearu, legându-l de tot soiul de presupuneri, de tot felul de combinațiuni, cântându-i osanale, pentru „marele succese” cucrite la Geneva împotriva reprezentanței negrilor din Liberia, care s'ar fi opus la producerea exercițiilor oratorice ale tumultuosului nostru delegat, *însfârșit învo-când ce a făcut d. Madgearu la conferința dela Sinaia, ce a vorbit la reuniunea dela Varșovia și ce a pus la cale în întrunirea din cetatea Societății Nașunilor, pentru a*

convinge în dreapta și în stânga, în jos și mai ales în sus, că viitorul guvern nu poate fi lipsit de competența și energia dlui Madgearu.”

Dl V. Madgearu a profitat prin urmare de „succesele” obținute la Sinaia, Varșovia și Geneva pentru a-și face reclamă, ca năcumva să fie trecut cu vederea la formația noului guvern.

Dacă aceste „succese” sunt reale, reclama dlui Madgearu este scuzabilă și n'am-avea nimic de spus împotriva ei. Dar, în ce constau aceste „succese”? Există ele realmente? Am cercetat toată presa străină și n'am găsit nicăeri urme despre ele. Nici *Le Temps*, nici *Times* nu pomenesc decât în treacăt despre discursurile ministrului de agricultură. În schimb, un ziar românesc, foarte prieten cu dl Madgearu, pe care-l susține în toate împrejurările, cum l'a susținut și în ultima ocazie trâmbișându-i „succesele” dela Geneva, ne dă lămuririle necesare.

Acel ziar, este vorba de *Adevărul*, conștrazicându-se cu ceiace scrisese în ajun despre acele mirabolante „succese”, ne spune clar prin pana corespondentului său dela Paris că acele „succese”, din nefericire pentru dl Madgearu, dar mai ales pentru țară, n'au existat decât în fecunda fantazie a ministrului de agricultură.

Iată ce scrie acest corespondent:

„Planul dela Varșovia — putem să adăogăm liniștit și pe acel dela Sinaia — sunt pur și simplu inexecutabile. Tot ce a cerut dl Madgearu, adică revizuirea clauzei nașunei celei mai favorizate, tarife preferențiale și contingente de import, a fost combătut de delegații dominioanelor britanice, ale țărilor sud-americeane, al Angliei și Olandei. De fapt, nimeni nu s'a pronunțat în mod categoric și fără rezervă pentru planul dela Varșovia. Nici chiar d. Flandin, delegatul Franței. Acesta n'a avut la adresa planului decât expresii de simpatie teoretică. De geaba le-a replicat d. Madgearu că sunt egoiști, că procentul de favoare pe care-l reclamă cele opt țar:

agricole nu reprezintă cine știe ce sacrificii pentru statele transoceanice. *Delegații acestora au refuzat să fie seamă de aceste argumente.*"

Și dl I. își termină articolul său:

„Nu se va eși din haos, domnule Madgearu, prin măsuri ca acelea dela Varșovia sau dela Sinaia, ci prin transformări de bază a economiei mondiale“.

Așa dar, însuș *Adevărul*, ziarul cel mai favorabil dlui Madgearu, declară categoric că *tot ce a cerut dsa la Geneva a fost combătut* de majoritatea delegaților și că *nimeni, dar absolut nimeni, nu s'a pronunțat categoric și fără rezervă pentru planurile dsale, pe care le declară deadreptul inexecutabile.*

Atunci, care sunt „succesele“ atât de mult trâmbițate? Și neexistând ele, ce este reclama dlui Madgearu? Cum trebuie ea calificată?

Știam că reclama este sufletul comerțului și că dl ministru, azi de agricultură, Madgearu, ca părtaş cu 15% în firma Frații Madgearu & Cie, este și negustor.

Știam însă, în acelaș timp, că este vorba numai de reclama cinstită, și nici decum aceia practică de șarlatanii de bălci și ne închipuiam că și dl Madgearu, în calitatea sa de profesor la Academia de Inalte Studii Comerciale, e de aceeaș părere. Ori nu?

Altă demagogie. — Partidul liberal, cel care s'a declarat credincios dlui Vintilă Brătianu, numără în fiecare săptămână, pe regiuni, câți partizani i-au mai rămas. Operație foarte utilă din punct de vedere al orientării sale viitoare. Rezultatele nu sunt tocmai strălucite, dar trebuie să recunoaștem, că mulți dintre vechii aderenți, legați printr'o rețea complicată de interese economice, continuă să înfățișeze o solidaritate de clasă, pe care evenimentele din urmă n'au putut s'o împrăștie. Sunt prea bine organizate mreșile bancare ale partidului liberal, pentru ca cei indulgiți la realele lor beneficii să încerce o evadare pre alte destinații.

Îi va fi mai greu, însă, partidului liberal, să capteze, chiar în împrejurările de astăzi, încrederea sinceră a păturilor populare. Tentativele sale de-acum, oricât de stăruitoare ar fi, nu vor reuși să atragă prea multe adeziuni, dincolo de obișnuita clientelă politică a cluburilor, care, cași în trecut, așteaptă recompense directe și personale de pe urma unei problematice re-veniri la cârmă. E drept, că oratorii în- trunirilor liberale, în special dl I. G. Duca, sunt foarte darnici în promisiuni și anga- jamente. Ei făgăduiesc, întocmai ca națio- nal-țărăniștii de pe vremuri, toate ușurările și toate fericirile pentru ziua de mâine: scăderea impozitelor, iertarea datoriilor, ri- dicarea prețurilor la cereale, asigurarea belșugului... S'ar zice, că undeva, pe sub biroul dlui Vintilă Brătianu, există un resort miraculos, pe care dl I. G. Duca îl cunoaște, și la apăsarea căruia totul se va schimba ca prin farmee în România mizeriei de astăzi! Tot cam așa vorbea, acum trei-patru ani, pela adunările dela răspânișile rurale, și părintele Man din Gherla, fostul virtuoz al demagogiei ardelen.

După demagogia național-țărăniștă prac- ticată de oamenii fără căpătâi ai unei triste aventuri, iată, de data aceasta, de- magogia liberală, pusă la cale de cei mai deochiați profitori ai întreprinderilor capi- taliste. Cea dintâi a putut să zăpăcească lumea cu aparențele înșelătoare ale nouității, dar ce va putea să pescuiască, oare, ceastălaltă? Se mai găsește vreun naiv, pe întreaga suprafață a României, care să nu știe, că regimul de nepricepere al dlui Iuliu Maniu n'a făcut decât să agraveze răul, dar că responsabilitatea desorganizării financiare a țării apasă, la obârșie, asupra trecutelor guvernări liberale? Și pe urmă, încă ceva. Toți vedem, că partidul liberal nu-i altceva decât un exponent al puterii capitaliste din România. Ei bine, cât eroism îi va trebui, pentru a se transforma într'un instrument de combatere a dobân- zilor excesive, de pe urma cărora tocmai

azezămintele lui de credit au profitat? Vor consimți liberalii să-și taie craca de sub picioare?

S'o creadă cine pofteste, dar noi suntem convinși că mulți din aceștia nu se vor găsi.

Palatul „Universului“. — Duminică se inaugurează la București, cu respectarea tuturor datinelor creștinești, frumosul palat al ziarului popular *Universul*, înzestrat cu cele mai perfecționate instalații născocite de tehnica modernă. Noi, cari am combătut cu atâta stăruință, și, mărturisim pe față, cu oarecare înverșunare, înrăurirea nefastă a presei anti-naționale, ne îndeplinim bucuroși o normală îndatorire de confrăți, saluând instalarea în noua sa casă a celei mai răspândite gazete românești, care, dincolo de preferințele politice ale colaboratorilor ei, își justifică existența printr'un incontestabil patriotism.

Având la temelie sa o veche tradiție de independență, pe care anevoie va putea s'o renege vreodată, răspunzând, prin însăși rațiunea sa de a fi, unei necesități sufletești a marelui public cititor din România, *Universul* a rămas până astăzi singurul cotidian de mare tiraj, care ține piept cu succes ofensivei rău-făcătoare a rotativelor din strada Sărindar. Mulțumită vigilenței sale, otrava de fiecare zi a tiparului înstreinat dela noi n'a izbutit să contamineze opinia publică din țară, — care n'are totdeauna de unde să știe, că pe d. E. D. Fagure îl chiamă, în realitate, Albert Honigman...

Urăm, deci, *Universului* să rămână și pe mai departe, între zidurile de piatră ale noii sale clădiri impunătoare, acelaș ziar popular, aceeaș oglindă credincioasă a instinctelor naționale, urmărind cu aceeaș imparțialitate de altă dată, pe deasupra întrecerilor dintre partide, acelaș mare și permanent ideal al scrisului cu adevărat românesc.

După serbările universitare. — Ziarul *Patria*, predestinată să slujească drept ca-

nal de scurgere al tuturor meschinărilor național-tărăniste, și-a făcut dela o vreme încoace o adevărată specialitate din agitarea celor mai nepotrivite subiecte.

Astfel, a doua zi după încheierea recențelor serbări universitare din Cluj, oficiosul dlui Z. Boilă, — supărat, probabil, că manifestația de simpatie proiectată pentru d. Iuliu Maniu a eșuat, — s'a pomenit punând în discuție, într'un chip cu desăvârșire inoportun și cu vădite falșificări de fapte, chestiunea înființării Universității din Cluj. *Patria* vrea, adică, să susțină, că toată lumea ar fi voit să păstreze caracterul unguresc al acestei Universități, numai dl. Iuliu Maniu a susținut, și a realizat de capul său, românizarea ei completă.

Dar iată, că răspunsurile n'au întârziat să sosească. Dl. Onisifor Ghibu, fost secretar-general al resortului instrucțiunii publice în Consiliul dirigent, a dat o primă desmințire, precizând, că dl. Iuliu Maniu abia la începutul luni Mai 1919 s'a ocupat întâia oară de chestiunea Universității din Cluj, câtă vreme încă dela 23 Martie 1919 un raport semnat de dl. Vasile Gol-diș cerea direct ministerului instrucțiunii publice din București naționalizarea acestei Universități. Iar dl. O. Ghibu mai adaugă un amănunt, care merită să fie reținut: dl. Iuliu Maniu nici măcar n'a avut cunoștință despre acest raport!

Tendința dlui Iuliu Maniu de a se înfățișa ca un soi de cetitor al Universității din Cluj rămâne, deci, o vulgară mistificare, care, cu foarte pronunțat parfum țigănesc. Contribuția dumisale la întemeierea celui mai înalt așezământ de cititor al Ardealului se cunoaște. Fostul președinte al Consiliului dirigent a oferit Universității din Cluj un frate și un nepot. Pe d. Cas-siu Maniu și pe d. Romul Boilă, două perle incomparabile ale științei juridice românești. Ajunge atât. De ce să-și mai asume și alte merite, și, mai ales, de ce să dea naștere unei controverse, unde toate documentele sunt împotriva dumisale?